

Cantonspark

Nieuwsbrief juni 2021

NIEUWSBRIEF CANTONSPARK

REDACTIE:

Rob Samson

Angelique Bosch van Drakestein

Christine Schut

Greet de Lange

Geertje Bakker

Stichting Vrienden van het
Cantonspark

Secretaris:

Mevr. G.H.J. de Lange - Meijer,
Rembrandtlaan 29,
3741 TA Baarn
Tel: 035 - 541 3356

E: secretariaat@cantonspark.nl

W: www.cantonspark.nl

Voorplaat omslag: *Magnolia soulangeana*
(beverboom)

STEUN

STICHTING VRIENDEN VAN HET CANTONSPARK

Voor een bijdrage van minimaal € 18,50 per jaar bent u donateur van de Stichting Vrienden van het Cantonspark. U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle tuin voor Baarn te behouden. Voor het aanmelden vul het formulier op onze website in. Hier kunt U ook het formulier downloaden als PDF of als Word document) and opsturen naar de penningmeester van de Stichting Vrienden van het Cantonspark, Plantage 37, 3742 DM Baarn of email penningmeester@cantonspark.nl.

Stort uw bijdrage op rekening Bankrekening RABO Bank, IBAN: NL58 RABO 0360 2744 71 BIC: RABONL2U t.n.v. Vrienden van het Cantonspark.

Donaties en giften

Stichting Vrienden van het Cantonspark heeft bij beschikking d.d. 28 september 2007 (Fiscaal nummer 8040.01.947) voor onbepaalde tijd de erkenning als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) gekregen. Giften en donaties aan instellingen voor algemeen nut zijn alleen fiscaal (onder bepaalde voorwaarden) aftrekbaar als de instelling waaraan die zijn gedaan door de Belastingdienst erkend is.

Fiscale mogelijkheden om de Stichting Vrienden van het Cantonspark te steunen.

Uw donatie kan onder bepaalde voorwaarden (boven een drempelbedrag van totale bedrag van giften aan ANBI instellingen) als aftrekpost bij uw aangifte inkomstenbelasting worden opgevoerd. Wie een schenking voor tenminste 5 jaar (of langer) bij notariële akte doet in de vorm van een lijfrente, mag dat bedrag zonder grens opvoeren. Een andere mogelijkheid is de stichting te bedenken door legateren via een testament. Iedere notaris kan u daarover informatie verschaffen.

INHOUD

- 3 Van de redactie
- 4 Voorwoord van het bestuur
- 6 Jaarverslag 2020
- 11 Bomen met de beheerder
- 14 Paul van Hutten en Marina Jonxis zijn Vrienden van het Cantonspark
- 17 Poliotulpen vormen kleurige oase in het Cantonspark
- 19 Vrienden van het Cantonspark present op plantjesruilbeurs
- 21 *Albizia julibrissin*
- 24 Voortgang restauratie en beheer
- 29 Nieuwe bomen in het park
- 40 Amabie, de Japanse mascotte tegen corona
- 42 Nieuwe naambordjes
- 45 Diep geworteld - tentoonstelling
- 46 Boekbespreking:
Wat bomen ons vertellen

REDACTIONEEL VOORWOORD

Als ik dit schrijf, staan de seringgen in mijn tuin op springen. Hun donkerroze kleur vormt een mooi geheel met het lichtroze van de magnolia. Helaas is het nog te vroeg voor de klimroos, Rosa Compassion, anders was het helemaal een kleurrijk walhalla. Overigens laten ook de burens zich niet onbetuigd met rododendrons en rozen. Niet zelden stoppen wandelaars om foto's te maken.

Helaas kom ik er niet aan toe meer dan noodzakelijk onderhoud aan mijn tuin te plegen. Ik heb een weitje waarin ganzen het gras kort houden. Er zijn vrienden die dat weitje graag zouden omtoveren tot een bloementuin. Mijn eigen Hof van Eden klinkt mij aantrekkelijk in de oren, maar ik realiseer me dat dat ook veel onderhoud vergt. Misschien is dat een project voor als ik met pensioen ben.

Voor de rubriek 'Vrienden van het Cantonspark', die u in deze nieuwsbrief aantreft, was ik op bezoek

bij Paul van Hutten en Marina Jonxis. Zij wonen in Baarn in een lieflijk huis met een redelijk grote tuin, het domein van Marina. De tuin wijkt enigszins af van de op het oog 'keurig onderhouden' tuinen van omliggende woningen. Als ik het een natuurtuin noem, weet u denk ik wel wat ik bedoel. Geen strak gemaaid gazon, geen symmetrisch geplante struiken. Maar hier een kersenboompje, daar een appelboompje, daartussen redelijk hoog gras en 'wat er maar wil groeien'. Een oase voor dieren en de bewoners. Daar gaat het mijns inziens om.

Toen ik mijn buurvrouw vertelde dat ik het voordeel van geen tijd hebben om mijn gras te maaien vond dat er nu pinksterbloemen groeiden in het gazon, antwoordde ze dat ze mijn pinksterbloemen rommel vond. 'Ik hou van andere natuur', meldde ze. Inderdaad, strak gemaaid, gesnoeid en aangeharkt. Gelukkig zijn we allemaal verschillend.

Christine Schut

VOORWOORD VAN HET BESTUUR

Het vorige voorwoord eindigde met de zinnen dat we vol spanning uitzagen naar het afronden van de werkzaamheden en het inplanten van bomen en struiken. De meeste werkzaamheden zijn afgerond, de paden liggen er prachtig bij en zijn goed toegankelijk voor rollators en rolstoelen. Inmiddels zijn er 37 bomen en een gedeelte van de struiken geplant, zorgvuldig uitgezocht door onze onvermoeibare voorzitter om de toch al bijzondere collectie in het park uit te breiden. Helaas moet nog worden gewacht op het planten van de overige struiken en vaste planten, u leest daar meer over in het gesprek met de beheerder.

Het is erg jammer dat er nog altijd mensen zijn die niet beseffen hoe bijzonder het Cantonspark is en denken dat daar alles kan, zoals door pas ingezaaide perken lopen of er in voetballen. Ouders laten hun kinderen in kwetsbare bomen klimmen. Nieuwe borden zullen aangeven hoe met deze parel van Baarn mag worden omgegaan. Soms bereiken ons de wonderlijkste verzoeken, of er fotoshoots met een paard mogen worden gemaakt bij de colonnade of bij de rododendrons. Als het

park verboden is voor honden geldt dat natuurlijk voor alle “huisdieren”. Helaas gaan katten hun eigen gang.

De vaste zaterdagvrijwilligers zijn op 17 april weer gestart, de woensdagploeg al eerder. Het is fijn dat een enthousiaste groep mensen zich zo betrokken voelt en zich inzet voor het welzijn van het park. Als bestuur waarderen wij dat enorm, in de toekomst zullen er nog meer vrijwilligers nodig zijn om de beheerder te kunnen assisteren bij het onderhoud.

Het gerestaureerde park heeft ook een aantal nieuwe donateurs opgeleverd, waar wij erg blij mee zijn. Natuurlijk hebben we er nooit genoeg en zou iedereen die regelmatig in het park is of er vlakbij woont, donateur moeten worden. Het minimumbedrag van € 18,50 per jaar kan voor de meeste mensen toch geen probleem zijn.

De rondleidingen in april en mei zijn niet doorgedaan, hopelijk kan in juni wel rondgeleid worden. Tijdig zal dit in de media en in het park op een flyer aangekondigd worden. Nu het park zo open is kwamen veel voorjaarsbloeiers veel beter tot hun recht, zoals de prachtig bloeiende *Parottia persica*. Momenteel bloeit bij de Faas Eliaslaan de Sneeuwklompjes

De *Parottia persica* (Perzisch ijzerhout) heeft deze lente uitbundig gebloeid (foto Rob Samson),

boom, die nu ook vrij staat, erg mooi.
Het wachten is op de zakdoekjesboom!

Wel hebben wij behoefte aan meer rondleiders, met een gidsje en toelichting van de al aanwezige rondleiders, allen opgeleid door Huub van der Aa, kunnen mensen opgeleid worden, wij hopen dan ook op aanwas.

Wij wensen u allen een prachtige zomer toe met veel genieten in het park, nog even geduld, maar dan staan er ook weer bankjes. Een bankje doneren behoort tot de mogelijkheden, u kunt daarover inlichtingen inwinnen bij het secretariaat@cantonspark.nl.

Het bestuur

JAARVERSLAG 2020

Het jaar 2020 is wel heel anders verlopen dan het bestuur zich had voorgesteld. Geen feestelijkheden ter ere van het 25 jarig bestaan van de Stichting, nauwelijks vrijwilligerswerkdagen en rondleidingen vanwege de coronamaatregelen. Wat gelukkig wel is doorgestaan zijn de restauratiewerkzaamheden, officieel ingeluid op 27 januari door wethouder Jannelies Vissers die het bord voor de restauratie om 09.00 uur onthulde. Daarna werd begonnen met het kappen van bomen die of ziek of valgevaarlijk waren en het verwijderen van ongewenste wildgroei van struiken. In die periode was het park vrij toegankelijk. Op 26 oktober ging het op slot voor de volgende fase, waarin paden, perken etc. onder handen werden genomen, het hele park was bouwplaats. Een bijzonder moment was het plaatsen van een nieuwe brug, op 26 november, een technisch hoogstandje, gebouwd door de Baarnse bruggenbouwer Eric Westeneng. Gedurende de hele restauratie was de voorzitter wekelijks en tijdens de laatste fase zelfs dagelijks betrokken bij de uitvoering van de werkzaamheden.

Samenstelling bestuur 2020:

Voorzitter: Jkvr. A.A.C.D. Bosch van Drakestein, landschapsontwerper

Vicevoorzitter: mr. W.M.C. de Vrey - Vringer

Secretaris: G.H.J. de Lange – Meijer

Penningmeester: M.F.A. van der Vegte – van der Pol tot 1 augustus 2020.

Penningmeester: J.A. Binnekamp AAG , vanaf 1 augustus 2020

PR functionaris: prof. dr. dr. h. c. R.A. Samson

Bestuurslid: Ing. R.E. de Meij

Hoofd Fondsenwerving en Communicatie: I.W.J. Rellum

Het bestuur vergaderde vijfmaal in 2020, mede door de coronamaatregelen vond veel overleg plaats via e-mail en telefoon.

Onderdeel van de Stichting is **de Beheercommissie** samengesteld uit:

Voorzitter: ing. R.E. de Meij; Leden: jkvr. A. Bosch van Drakestein, Urja Niet – Graafland, Ing. G. Bakker - Hanisch ten Cate, J. Bleekemolen, M. Hinterding en drs. H. Persoon.

Bestuur van de Stichting Vrienden van het Cantonspark (foto Dirk Kooiman).

Activiteiten van de Stichting:

Rondleidingen: Coördinator: J.A. Binnekamp AAG

Rondleiders: Geertje Bakker – Hanisch ten Cate, Tera Naafs, Betty van Rootselaar – Naafs, Greet de Lange – Meijer en op verzoek Angeliq Bosch van Drakestein.

Van de geplande gratis rondleidingen die in principe eenmaal in de maand van april t/m oktober worden gehouden, konden helaas alleen die in juli, augustus en september doorgaan. Opgave van tevoren via mail of telefoon was vereist i.v.m. de coronamatregelen. Van de aanvragen voor een rondleiding op verzoek kon slecht één gehonoreerd worden.

Twee Nieuwsbrieven zijn gepubliceerd, in juni en in december.

Vrijwilligerswerk in het park:

In principe wordt op de eerste en derde zaterdag van de maand gewerkt. Inmiddels is een vaste groep van ca. 20 vrijwilligers actief, maar ook hier hebben de coronamaatregelen impact gehad. Tot en met 7 maart kon gewerkt worden, daarna pas weer vanaf 20 juni t/m 17 oktober. Op de laatste werkdag, voor het park op slot ging, heeft de groen-afdeling van de gemeente Baarn haar waardering op een feestelijke manier kenbaar gemaakt.

De werkzaamheden werden begeleid door Hans Knotters, beheerder, Urja Niet - Graafland en Ruud de Meij. Naast de vrijwilligers die op zaterdag komen werken, heeft de beheerder op woensdagochtend hulp van vijf heren die allemaal onderhoud groen hoog in hun vaandel hebben.

Overige activiteiten waarbij de Stichting betrokken of aanwezig was:

In januari aanwezig op de nieuwjaarsreceptie van de Gemeente Baarn en bij de voorlichtingsavond voor de omwonenden van het Cantonspark, over de restauratie van het park. In januari en maart bij de inloop avond van de Gemeente over Groen. Het Cultureel Festival

Een fantastische groep van vrijwilligers, die regelmatig in het park helpt (foto Ruth Bojer).

De ingang bij de Abel Tasmanlaan ziet er nu piekfijn uit met de aanplant van eenjarigen.

in september werd digitaal gehouden, geen kraam dus, maar een promotiefilmpje van het park is ingestuurd. Voor de donateurs en vrijwilligers kon helaas niets georganiseerd worden. Wel hebben alle vrijwilligers een kerstattentie ontvangen. Heuglijk feit was de plaatsing van de bijzondere brug in het park op 26 november waarbij ook bestuursleden aanwezig mochten zijn. Op 28 november werden door leden van Rotary Baarn - Soest in het kader van End Polio Now ter ere van hun 65-jarig jubileum in 2021, 1250 tulpenbollen in het park gepoot,

eveneens in aanwezigheid van het bestuur. Aan het project Escher in Baarn dat in 2022 gerealiseerd gaat worden, zal de Stichting ook deelnemen. Er is een begin gemaakt met een gids voor rondleiders.

Vooruitblik 2021:

Nu de paden en plantvakken klaar zijn kan met het inplanten worden begonnen. De Ierse taxussen staan er al en ook het Rond heeft een ander aanzien gekregen. In het voorjaar en wellicht ook nog in het najaar zal het beplantingsplan helemaal uitgevoerd kunnen worden. Dat zal het park

weer een heel ander aanzien geven. Belangrijke taak voor de Stichting is mensen te enthousiasmeren voor het bijzondere van het Cantonspark, meer donateurs en wellicht crowdfunding voor bepaalde projecten die nu nog niet gefinancierd kunnen worden. Een nieuwe druk van de gids is noodzakelijk waarin de nieuwe en de oude bomen een nummer krijgen. De wens is deze in 2021

te laten verschijnen, evenals een gids voor rondleiders. De viering van het 25 - jarig jubileum wordt uitgesteld, en zal in 2022 vorm krijgen.

De Stichting is veel dank verschuldigd aan haar vrijwilligers en donateurs. Zonder hun geweldige inzet zou veel minder mogelijk zijn.

Februari 2021 *Greet de Lange - Meijer*

BOMEN MET DE BEHEERDER

Op deze plek laten we tuinbaas/ beheerder Hans Knotters aan het woord over de stand van zaken in het Cantonspark.

„Het is druk, we zijn nog druk bezig met de laatste beplanting, maar het gaat goed. De vakken die nu nog leeg blijven, worden voorzien van groenbemers”, legt Hans Knotters uit. Voor wie denkt, wat is dat ook alweer: Groenbemesting is het telen van planten op een stuk grond om deze vervolgens onder te ploegen of te mulchen. Dit wordt gedaan om

het percentage organische stof en het stikstofgehalte in de bodem te verhogen. Een deel van die organische stof wordt in de bodem omgezet in humus (bron: Wikipedia). In het Cantonspark worden hiervoor eenjarigen gebruikt die ook vlinders en bijen aantrekken.

„Dat nu nog vakken leeg blijven, is omdat planten nog niet leverbaar zijn. Door de coronatijd waren de tuincentra in Engeland dicht, die zijn nu weer open en hebben de voorraad van Nederlandse kwekers opgekocht.

Hans Knotters: „Komende zomer hebben we ook onze handen vol. Alles vliegt de grond uit”
(foto Christine Schut).

Medewerkers van Firma Van Es wikkelen de beuk in met jute (foto Hans Knotters).

Als het goed is, zijn de planten voor het Cantonspark in oktober alsnog leverbaar.”

Het eerste half jaar is er veel gebeurd in het park. „In januari was de aannemer nog bezig. Toen zijn de paden aangelegd en het gras ingezaaid. Eind maart is de woensdagploeg van vrijwilligers weer aan de slag gegaan en 17 april de zaterdagploeg ook weer. We zijn druk met allerlei klussen, zoals bramen verwijderen, kanten steken, rozen mesten, de rozentuin voorzien van compost en we hebben ook nog veel blad verwijderd. En we proberen alle

De beuk bij de Wintertuin is goed beschermd tegen de zon (foto Christine Schut).

vakken schoon te houden. Dat gaat goed. We zijn nu bezig de vakken te schoffelen waar de groenbemester in komt. Daarin komt een mengsel van verschillende kleuren”, licht Knotters toe. De buitenrand van het park, aan de kant van de Piet Heinlaan wordt nog voorzien van nieuwe, armere grond. „Die grond komt van de Molenweg in Baarn en wordt dus hergebruikt. We doen dit vanwege een bloemenmengsel dat dat wordt gezaaid, dat wordt heel mooi.” De start is 17 mei.

Als u dit leest, zijn de linten langs de paden weggehaald. „We hopen dat de bezoekers op de paden blijven, maar dat valt in de praktijk helaas nog weleens tegen.”

Op de vraag hoe het met de dieren in het park gaat, antwoordt de tuinbaas: De buizerds zitten op hun nest en er is een kraaiennest. Verder zijn vrijwel alle nestkastjes bezet door vooral mezen. Dat is heel leuk”, aldus de vogelliefhebber. „O ja, wat ook nog leuk is te vertellen, we gaan zo een beuk inwikkelen met jute tegen de zon. Het gaat om de boom aan de achterkant van de Wintertuin.”

„Komende zomer hebben we ook onze handen vol. Alles vliegt de grond uit. Er zijn na de restauratie veel meer vakken, daarmee zijn we dus een stuk drukker. Gelukkig zijn de meeste vrijwilligers weer present.”

Christine Schut

PAUL VAN HUTTEN EN MARINA JONXIS ZIJN VRIENDEN VAN HET CANTONSPARK

‘We worden als vrijwilligers echt vertroeteld’.

Het Cantonspark heeft gelukkig vele vrienden. U als lezer van deze nieuwsbrief rekent zich daar ongetwijfeld ook toe. Op deze plek willen we elke uitgave een vriend -vrijwilliger, donateur, bestuurslid- van het Cantonspark aan u voorstellen. Wat is voor hem of haar de reden zich belangeloos in te zetten voor het behoud van het park.

In deze editie: Paul van Hutten en Marina Jonxis die na hun eerste kennismaking met het Cantonspark besloten donateur te worden.

„De eerste keer dat we in het Cantonspark kwamen, was vijf jaar geleden. Ik weet het nog goed, het was een mooie dag en er waren allerlei kraampjes in het park. Waarom weet ik niet meer”, steekt Marina Jonxis van wal. Navraag bij Angelique Bosch van Drakestein leert dat het om de

Marina Jonxis en Paul van Hutten hebben beiden hart voor het Cantonspark (foto Christine Schut).

botanische fair ging ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het park. In 2016 dus.

Ruim zes jaar geleden verhuisde Paul van Hutten vanuit Groningen naar Baarn om in het huis dat zijn grootouders hadden laten bouwen aan de Bilderdijklaan te gaan wonen. Zijn partner Marina volgde hem een jaar later. „Het huis is even oud als ik, ik ken het dus al mijn hele leven, dat vind ik wel bijzonder”, aldus Van Hutten (68). „Toen ik hier kwam wonen, ben ik veel gaan lezen over de geschiedenis van Baarn. Toen kwam ik natuurlijk ook het Cantonspark tegen.”

„Ik werkte in Groningen als vrijwilliger bij de hortus botanicus van de universiteit. Toen ik van het Cantonspark hoorde dacht ik meteen: ‘Dat is gaaf, wat is dat’. Het idee van proeftuin van de universiteit kende ik al, ik vond het jammer dat toen al de kas niet meer als kas in functie was”, aldus Marina Jonxis (65).

Een buitenstaander kan misschien de indruk hebben dat alle Vrienden van het Cantonspark uitgesproken groenliefhebbers zijn. Paul van Hutten bewijst het tegenovergestelde. „Het Cantonspark is mooi, het hoort bij Baarn. Dat moeten we in oude glorie

herstellen. Het is al erg genoeg dat er in Baarn zoveel verloren is gegaan. Het groene aspect van het park spreekt mij wel aan, maar ik kijk naar het park als geheel. De oude structuur in het landschap fascineert me met name. We moeten het park, dat toch een erfenis is, niet laten verpieteren. Het is al jammer dat de Pekingtuin er zo bij ligt. Ik ben er sinds de restauratie nog niet geweest, maar wat ik er over gelezen heb, vind ik prima. Ik heb ook gelezen welke planten er komen, maar daar heeft Angelique verstand van, ik niet, dus daar heb ik geen mening over. “

Marina en Paul zijn beiden donateur. „Omdat ik het schrikbarend vond hoe weinig donateurs er zijn. Eigenlijk zou iedereen in Baarn donateur moeten worden.” Naast donateur is Marina ook vrijwilliger op zaterdag. „Als ik ga momenteel, want ik wil niemand besmetten. Maar, bijvoorbeeld het snoeien van de rozen vind ik geweldig om te doen, ook al heb ik niets met rozen. Ik was vrijwilliger bij de Groene Inval toen iemand daar mij vertelde over vrijwilligerswerk bij het Cantonspark. Het is gewoon heerlijk. Als je aankomt, krijg je de planning te horen en kun je kijken waar je zin in hebt om te doen. Je pakt

gereedschap en gaat aan de slag, dat is zó fijn. Daarnaast krijgen we koffie met wat lekkers, we worden echt vertroeteld.” Ondertussen vertelt ze over de asperges in haar tuin. Niet dat ze die zo lekker vindt, ‘maar ik vind het geweldig dat ze in de tuin groeien’. „Alles qua zaad wordt hier in de grond gestopt om te kijken wat er uitkomt”, vult Paul aan.

„Kijk hoe mooi die kersenboom bloeit”, klinkt het dan ineens, „daar word ik elke ochtend blij van tijdens het ontbijt”, straalt Marina. Ze heeft nooit een betaalde baan gehad, maar altijd vrijwilligerswerk gedaan. Paul van Hutten is van huis uit chemicus. „Maar tot mijn verhuizing naar Baarn heb ik een jaar of twaalf gewerkt als onderwijsassistent aan de universiteit van Groningen.”

Op de vraag of beiden een favoriete plek hebben in het Cantonspark, antwoordt Paul: „Nee. Wel zijn er bijzondere dingen. Ik hou van gekke dingen. Zo vind ik de colonnade

wel bijzonder, maar die hoort eigenlijk niet in het park. En ik vind de moerascypres met zijn wortels in de vijver wel bijzonder.”

„Ik vind het muurtje bij de werkschuur het mooist. Ik vind dat een soort aandenken aan een verloren tijd, ik word daar altijd een beetje weemoedig van. En de kas natuurlijk”, aldus Marina.

Beiden zijn ook lid van de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) en dus geïnteresseerd in paddenstoelen. „We overwegen in het najaar een paddenstoelenexcursie te houden in het Cantonspark, als er voldoende paddenstoelen staan. We hopen dat, door kinderen te laten zien hoe mooi dingen in de natuur zijn, ze er op latere leeftijd voorzichtiger mee omgaan. We vinden allebei de vernielingen in het Cantonspark echt heel erg. Het Cantonspark is van iedereen, maar zeker niet alleen van jezelf”, besluit Marina Jonxis.

Christine Schut

POLIOTULPEN VORMEN KLEURIGE OASE IN GERESTAUREERD CANTONSPARK

„De tulpen zijn hier nu wel dé aandachtstrekkers”, sloeg voorzitter Angelique Bosch van Drakestein zaterdag 8 mei de spijker op zijn kop. Omdat de natuur vanwege het koude weer van de afgelopen maanden achterloopt, waren de End Polio Now-tulpen die leden van Rotary Club Baarn-Soest eind november hadden gepoot, op dat moment bijna het enige dat in bloei stond in het Cantonspark. „Het is voor het eerst in tachtig jaar dat begin mei de beuken nog niet bloeien”, staaft Angelique haar woorden.

Bestuurslid en Rotarian Wil de Vrey-Vringer beloofde in november dat wanneer de Rotary Club zijn jubileumjaar zou vieren, de tulpen zouden bloeien. Dit klopte bijna. De tulpen stonden op springen, maar hadden nog een paar dagen zonnewarmte nodig.

Een select gezelschap van leden van de jubilerende Rotary Club Baarn-Soest en bestuursleden van de Vrienden van het Cantonspark was 8 mei naar het park gekomen voor de onthulling van het vak met tulpen én door beheerder Hans Knotters gepote blauwe druifjes.

Wil de Vrey (midden) spreekt. Astrid Binnekamp, Angelique Bosch van Drakestein, Gerda Bangma en Mark Röell (vlnr) luisteren (foto Christine Schut).

Het was tevens het startsein voor het jubileumjaar van de 65-jarige Rotary Club.

„We hebben bij dit project deze tulpen op de knietjes gezeten, zelf gepoot”, meldt Rotaryvoorzitter Gerda Bangma. „Dat hebben we met veel liefde gedaan. Er is weer een stapje gezet om polio de wereld uit te krijgen.” Het aankopen en poten van de tulpen heeft 1.000 euro opgebracht in de strijd tegen polio. Ook Baarns burgemeester Mark Röell is deze zaterdag naar ‘één van de mooiste plekken van Baarn’ gekomen.

„Het Cantonspark wordt steeds mooier, daar is hard voor gevochten. Met resultaat. De tulpen en blauwe druiven staan hier prachtig. En het streven om polio de wereld uit te krijgen is natuurlijk een goed doel. Dat een serviceclub op dergelijke wijze in de de maatschappij staat, is goed”, aldus de burgervader. „Dus, namens de Baarnse samenleving, dank.”

Christine Schut

VRIENDEN VAN HET CANTONSPARK PRESENT OP PLANTJESRUILBEURS

Bestuursleden Greet de Lange en Wil de Vrey waren zaterdag 10 april namens de stichting Vrienden van het Cantonspark present op de plantjesruilbeurs van Groei & Bloei Baarn en Soest. „Het is nog nooit zo druk geweest, bij de start waren er ruim honderdvijftig bezoekers”, meldde Hans Wijbrands, voorzitter van Groei & Bloei Baarn enthousiast. Het festijn werd gehouden op landgoed Eyckendal aan de Jachthuislaan in Soest.

Naast stekjes, planten en zaden, waren er ook tuinboeken en bloempotten te koop. Groei & Bloei houdt twee keer per jaar een ruilbeurs. In het voor- en najaar. Sinds twee jaar doen Soest en Baarn dit samen op Eyckendal. Onder de bezoekers ook de ‘Vrienden’ Dirk Kooiman en Ruud de Meij. „We hebben onder andere Phlomis, Bont schildersverdriet en Dahlia’s gescoord. Ik zoek nog een perenboom, maar die is hier niet te vinden”, lacht Kooiman. De Meij wijst hem op de perenbomen

Greet de Lange (l) en Wil de Vrey verstrekten informatie over het Cantonspark (foto Christine Schut).

op het landgoed die helaas niet te koop zijn. De heren hebben als ruilmateriaal walnoten en lelietjes-van-dalen meegenomen.

Ook de Vrienden van het Cantonspark en de Vereniging Ecologisch Leven en Tuinieren (Velt) afdeling Gooi- en Eemland presenteren zich. „We hebben kalenders uitgedeeld en folders”, melden Greet de Lange en Wil de Vrey van de ‘Vrienden’. „Het leuke is dat veel Soesters het Cantonspark een beetje kennen en geïnteresseerd zijn. Soest is een actieve gemeente

met een rijke historie. De mensen die wij hier spraken willen de wetenschappelijke historie van bijvoorbeeld Johanna Westerdijk leren kennen”, aldus De Vrey. De dames hebben ook planten bij zich: Oost-Indische kers, opgekweekt door bestuurslid Ruud de Meij, en Phlomis, Citroenmelisse en Kaardebollen. Niet uit het Cantonspark, maar uit de tuin van Greet de Lange. De ruilbeurs heeft in ieder geval een aantal nieuwe donateurs opgeleverd.

Christine Schut

ALBIZIA JULIBRISSIN

Tot het geslacht *Albizia* horen meer dan 160 soorten, voornamelijk in tropische en subtropische streken rond de Indische Oceaan, maar ook in Australië en Amerika. Het zijn snelgroeiende bomen en heesters, soms groeien zij zo snel dat ze als een soort onkruid worden beschouwd. Het geslacht behoort tot de familie van de Fabaceae of de vlinderbloemigen.

De geslachtsnaam *Albizia* eert de Italiaanse edelman Filippo degli Albizzi. Als telg van een van de vooraanstaande families in Florence

was Filippo degli Albizzi een bekwaam naturalist. In 1749 bracht hij zaden van de Perzische slaapboom mee uit Constantinopel. De exotische schoonheid van deze boom sierden al snel Albizzi's tuin en vele anderen. Refererend naar de herkomst wordt het geslacht *Albizia* soms ook met dubbel *zz* geschreven.

De soortnaam *julibrissin* is afgeleid van de Perzische naam gul-i abrisham van gul (bloem) en abrisham (zijde). De zijdeboom of slaapboom, hij heeft nog veel meer namen, komt van

Albizia julibrissin in Griekenland (foto UweZacharo).

De bloemen en het typische geveerde blad (links). De vruchten zijn platte grote peulen (rechts)

nature voor in een groot gebied van Japan, Korea, China de Himalaya, Azerbeidzjan, Iran tot in Ethiopië.

De *Albizia julibrissin* is een exotisch aandoende boom met een schermvormige kroon dit 5-6 meter kan uitgroeien. De tot 40 cm grote geveerde bladeren lijken op die van een acacia. Het dubbel geveerde blad is olijf- tot donkergroen en heeft 15-28 paar kleine sikkelvormige blaadjes.

s' Avonds en bij regen vouwen ze hun blaadjes samen en gaan ze

hangen, vandaar ook hun naam slaapboom. In het Perzisch wordt deze boom 'shabkhosb' genoemd, wat 'slapende boom' betekent.

Overigens hebben meer vlinderbloemigen de eigenschap hun bladeren samen te vouwen zoals mimosa's. In de VS wordt *Albizia julibrissin* ook wel foutief mimosaboom genoemd.

In de zomer verschijnen de bloemen in dicht opeen gepakte bundeltjes bij elkaar. De bloemetjes zelf zijn klein, maar de ver uitstekende,

meeldraden en de massa bloemetjes bij elkaar maken de bomen bijzonder aantrekkelijk. Het is dan ook niet verbazend dat de bomen veel zijn aangeplant in parken en tuinen. Het is eerder merkwaardig dat hij in Nederland zo weinig bekend is. Mogelijk omdat hij afkomstig is uit zuidelijker streken, want ze verdragen toch lage temperaturen, sommige variëteiten tot -25°C . Wel is het aan te bevelen ze een beschutte zonnige plaats te geven. Droogte kunnen ze goed verdragen, al is het aan te bevelen ze zo nu en dan in droge periodes water te geven. Met hun nectar trekken ze bijen en vlinders aan. In de VS, waar ze veel zijn aangeplant, voeden ook kolibries zich met het nectar van deze boom.

De vruchten zijn platte, tot 15 cm grote bruine peulen met een aantal zaden.

Bij de Chinezen is de boom wel bekend als de “boom van collectief geluk”. Want hij geeft vreugde en troost, brengt het oog tot stralen, het hart tot leven volgens een 500 jaar oude Chinese tekst. Al veel eerder stond de boom in China bekend als antidepressivum. Bladeren, bloemen en bast worden er gebruikt bij angsttoestanden en depressies.

Onverwerkt zijn de schors en de peulen overigens zeer giftig. Een halve kilo zaden die aan een stier van een kwart ton werd gegeven, doodde het dier in twee uur (Nieuwinger, 1996)

Albizia julibrissin is ook een zeer nuttige boom: het wordt veel aangeplant om bodemerrosie tegen te gaan, om schaduw te creëren op koffieplantages en natuurlijk als decoratieve, parasolvormige schaduwboom in tuinen.

In de VS waar hij veel is aangeplant gedraagt hij zich op enkele plaatsen als een invasieve soort. Daar wordt gezocht naar variëteiten die geen zaad dragen.

*Geertje Bakker
Angelique Bosch van Drakestein*

Literatuur:

Albizia julibrissin - wikipedia

Perzische slaapboom – de stem der bomen @ www.stemderbomen.nl:

Newinger, H. D. (1996) African Ethnobotany: Poisons and Drugs: Chemistry, Pharmacology, Toxicology. Chapman & Hall, Weinheim, Germany

Bron van de illustrates <https://www.ethnoplants.com/gb/outdoor-garden-plant/305-albizia-julibrissin-persian-silk-tree-seeds.html>;
<https://www.sciencephoto.com/media/1116696/view>. Fotograaf: Dr. Nick Kurzenko

VOORTGANG RESTAURATIE EN BEHEER

De eerste maanden van 2021 waren zeer rustig voor wat betreft het onderhoud in het park. In januari was het Cantonspark nog geheel in beslag genomen door de aannemer met de aanleg van de nieuwe paden. Na een zacht en vooral ook natte maand januari was het nog geen week later dat de winterse koude intrad. Volgens het KNMI was het sinds 2013 niet meer zo koud geweest in Nederland. Een maagdelijke laag sneeuw bedekte het Cantonspark, wat feeëriek plaatjes opleverde en vooral de kinderen veel vreugde bezorgde.

Naar goed Nederlands gebruik duurde deze vorst en sneeuwpret niet heel erg lang en op 15 februari viel de dooi weer in met veel regen en kregen we een zeer zonnige, warme tweede helft van de maand. Nadat dan eindelijk alle plassen waren opgedroogd kon de aannemer in maart de laatste restanten van zijn werk afmaken, te weten de grond egaliseren en het gras inzaaien.

Ondertussen hebben Hans Knotters en Angelique Bosch van Drakestein nogmaals alle randen van de vakken uitgezet. Knotters heeft ook langs alle paden het pas ingezaaide gras afgezet

Met rood-witte linten werd alle paden gemarkeerd, omdat een aantal bezoekers zich niets aantrok van de bordjes “verboden op het gras te lopen”.

met rood-wit lint aangezien een aantal bezoekers zich niets aantrok van de bordjes ‘verboden op het gras te lopen. Deze waaiden regelmatig los, zeker met de storm in maart. Halverwege mei was het gras goed genoeg opgekomen, zodat de meeste rood-witte linten weggehaald konden worden.

Nieuwe aanplant

In totaal zijn er 37 nieuwe bomen aangeplant. Bij de officiële opening van het Cantonspark voor het publiek waren er 4 nieuwe bomen geplant, drie ervan gesponsord door de aannemer Van Kessel Sport en Cultuurtechniek BV. De overige 33 bomen zijn door Hans Knotters en Peter Kiewitt van de Gemeente Baarn, De Firma van Es en Angelique Bosch van Drakestein geplant. Twee bomen hebben we nog niet meegerekend. Deze zijn nog zo klein dat ze elders eerst worden opgekweekt. Deze zullen over een paar jaar worden geplant in het park. Deze bomen zijn een *Prunus x yedoensis* ‘Somei Yoshino’ en een *Picea likiangensis* var. *rubescens*. Door Knotters en Kiewitt zijn daarna de nieuwe boomringen van de Gemeente Baarn nog aangebracht.

Begin mei is een deel van de struiken

geplant. Het betreft de vakken na de kruising vanaf de ingang aan de Faas Eliaslaan. De overige struiken en de vaste planten zullen allemaal eind najaar worden geplant. Tot het najaar is op alle braakliggende grond nu een groenbemester gezaaid.

Groenbemester

Zoals hierboven ook al vermeld is heeft het in het begin van het jaar veel geregend. Bij pas geroerde grond leidt dit snel tot verslemping wat bevorderlijk is voor onkruid maar

De nieuw aangeplante Chinese mahonie (*Toona chinensis* “Flamingo”) met boomring.

V.l.n.r. Peter Kiewitt, Hans Knotters, Erwin van Es en zijn zoon planten de witte berk *Betula utilis* 'Doorenbos' (foto Henk Vonk).

niet voor een goed bodemleven. Daarbij komt dat het laatste jaar zo veel aan tuinen aangelegd of opgeknapt is dat de kwekers de vraag nauwelijks aankunnen. Zeker als Engeland onze vaste planten op grote schaal opkoopt. De nieuwe beplanting voor het Cantonspark is weloverwogen gekozen en alleen kleine stukjes aanplanten is erg inefficiënt. De rozenkweker is ook nog bezig met de grote hoeveelheid rozen voor 't Rond, die hopelijk dit najaar allemaal aangeslagen zijn. Dus totdat we rond november gaan inplanten is er op alle braakliggende grond een groenbemester gezaaid.

Deze groenbemester is een zomer-mengsel van lupine, malva, gingellikruid, facelia en bladrogge. Door de penwortels en de vele fijne wortels van de verschillende gewassen in het mengsel wordt de grond optimaal doorworteld en een divers bodemleven bevordert. Door de vele wortels en al het groen wordt veel organische stof voor de opbouw van humus¹ aangeleverd en het onkruid wordt goed onderdrukt. De lupine in het mengsel brengt veel stikstof in de grond voor de latere beplanting. En tenslotte niet onbelangrijk – er zal van de zomer een uitbundige bloemenpracht zijn en een walhalla

voor bijen, hommels en andere bestuivers.

Grondwerkzaamheden langs de Abel Tasmanlaan en Piet Heinlaan

Veel bezoekers van het Cantonspark zullen in de afgelopen jaren hebben gemerkt dat het weiland langs de Abel Tasmanlaan en de Piet Heinlaan vaak zeer drassig is en alleen goed begaanbaar als het langdurig droog weer is geweest. Dit deel ligt ook lager dan de hele omgeving. Om dit te verbeteren is de grond hier gedeeltelijk opgehoogd met de vrij gekomen grond elders in het park.²

Langs de hekken de grond in de loop der jaren sterk afgevlakt. Waar vroeger strakke taluds waren waarvan de bovenzijde gelijk met de straat lag, was het op grote stukken veel lager geworden. Dit talud is in april en mei hersteld door vanaf het hek de eerste

meter horizontaal te laten lopen, waarna het daarna vrij stijl afloopt naar het weiland.

Op het talud en in het 'weiland' zal in de komende jaren een bloemrijk grasland het nu 'eentonige' gras gaan vervangen. Het eerste zal dit te zien zijn waar nu de grondwerkzaamheden langs de wegen zijn geweest. Waar het mogelijk was (i.v.m. de bomen) is van de bovenlaag is 20 cm eraf gehaald en dit is gemengd met zand om het te verschralen. De extra grond (gekeurd en schoon) is afkomstig van een ander project in Baarn, de Molenweg. Zo blijft de grondbalans binnen de Gemeente ook in evenwicht. Deze laatste werkzaamheden zijn uitgevoerd door het Baarnse aannemersbedrijf Rijkeboer BV.

Eindnoten

1. Humus is afgeleid van het Latijnse woord 'humus' wat vertaald wordt als aarde, grond. Hoewel de termen humus en compost informeel door elkaar worden gebruikt, zijn het verschillende bodemcomponenten met verschillende oorsprong; humus ontstaat door anaërobe fermentatie, terwijl compost het resultaat is van aërobe afbraak. Om precies te zijn, humus is de donkere organische stof die in de bodem wordt gevormd wanneer afgestorven plantaardig en dierlijk materiaal (inclusief aërobe compost) verder wordt afgebroken, met name door de werking van anaërobe organismen. Humus heeft veel voedingsstoffen die de gezondheid van de bodem verbeteren, waarbij stikstof de belangrijkste is.
2. Waar de nieuwe plantvakken zijn gekomen is nieuwe tuingrond aangebracht. Om niet deze vakken op te hogen is de oude grond naar de zeer lage delen van het Cantonspark (het weiland) gebracht, waardoor er ook geen schone grond afgevoerd hoefde te worden.

De ingang van het Park bij de Faas Eliaslaan, juni 2021(foto Rob Samson).

Vrijwilligers

Door alle coronamaatregelen lag al het vrijwilligerswerk de eerste maanden ook stil. Het onkruid trok zich echter niets van deze maatregelen aan en begon goed te groeien. Gelukkig konden 31 maart - met de nodige voorzorgsmaatregelen – de mannen van de woensdagploeg weer beginnen. De zaterdagploeg is vanaf 17 mei weer aan het werk. Iedereen heeft weer naar hartenlust rozen gesnoeid, oude bloemen uit de hortensia's geknipt, kanten

gestoken, onkruid geschoffeld en gewied en - vooral in de noordhoek - bramen, klimop en andere opslag verwijderd. Samen met de woensdagploeg heeft Hans Knotters de nieuwe taxussen de eerste kleine snoeibeurt gegeven, zodat ze dezelfde hoogte en min of meer dezelfde breedte hebben. De exacte vorm zal pas gesnoeid kunnen worden wanneer de taxussen goed zijn aangeslagen.

Angelique Bosch van Drakestein

NIEUWE BOMEN IN HET CANTONSPARK

Het afgelopen voorjaar zijn er 38 nieuwe bomen geplant. Een aantal van een redelijk grote afmeting om te voldoen aan de herplantplicht, de andere in een kleiner formaat. Voor het beeld zou het natuurlijk het mooiste zijn om alle bomen zo groot mogelijk te planten. Dit heeft echter een groot nadeel. Oudere bomen hebben vaak moeite met de verhuizing. Ze gaan weliswaar niet dood, maar de gewenning aan de nieuwe standplaats zorgt ervoor dat het een poos kan duren voordat zij goed aangeslagen zijn en gaan groeien. De bomen die op een jonge leeftijd worden geplant, hebben slaan meestal beter aan en vaak halen zij zelfs de oudere bomen na een aantal jaren in. En voor het Cantonspark geldt ook dat een deel van de nu geplante bomen gewoonweg niet groter te krijgen was omdat het vrij zeldzame exemplaren zijn.

De ruimte in de nieuwsbrief laat niet toe dat alle bomen hier nu beschreven worden. De beschrijvingen die nu volgen zijn alfabetisch en alleen de bomen waarvan de wetenschappelijke naam begint met A en B.

Vanwege de beperkte ruimte is er ook alleen een korte algemene beschrijving, met herkomst en eventueel een paar extra

wetenswaardigheden. Tijdens onze rondleidingen kunnen we dieper ingaan op de diverse bomen. Wanneer we deze zomer onze rondleidingen weer kunnen geven, dan bent u natuurlijk ook van harte welkom om daarbij aanwezig te zijn en ook al kennis te maken met de andere bomen. Onze gratis rondleidingen worden altijd aangekondigd in de Baarnsche Courant, staan vermeld op onze website en indien u uw e-mailadres aan ons heeft doorgegeven, krijgt u ook een e-mail.

Abies koreana | Koreaanse zilverspar

In 1905 is de *Abies koreana* voor het eerst ingevoerd in Frankrijk door de Franse missionarissen Père Faurie en Père Taquet, maar bleef

De violet-paarse vrouwelijke sparranekgels van de *Abies koreana* @ jparkers.co.uk.

onbenoemd. Pas in 1917 zou de plantenjager Ernest Henry Wilson zaden naar Engeland en het Arnold Arboretum sturen en in 1920 deze boom beschrijven¹.

Abies koreana is een langzaam groeiende, groenblijvende conifeer die maximaal 15 meter hoog wordt; maar niet zelden wordt hij slechts een paar meter hoog. Als jonge boom is deze spar vaak nog iets onregelmatig van vorm maar later zeer gelijkmatig piramidaal uitgroeiend met een uiteindelijke breedte van 3 – 4 meter. Door deze mooie gelijkmatige en compacte vorm, tezamen met de naalden die wat aan die van een Nordmanspar doen denken, is de laatste jaren deze spar ook populair als kerstboom

De naalden zijn 10-20 mm lang, staan dicht, bijna borstelvormig, radiaal gerangschikt op sterke takken, op andere takken losjes gerangschikt. De bovenzijde van de naalden is heldergroen, de onderzijde glanzend wit, behalve de hoofdnerf die groen is. Het opvallendst zijn de vele kleine 4-7,5 cm cilindrische kegels die zelfs op zeer jonge bomen van 50 cm reeds aanwezig zijn. De jonge kegels zijn eerst limoengroen, om via helder violetrood naar purper grijsblauw te

verkleuren; uiteindelijk worden ook de kegels van deze Koreaanse zilverspar bruin.

Deze conifeer is endemisch tot slechts vier bergen in Zuid Korea (incl. een berg op het eiland Jeju), met een totale oppervlakte van circa 12 km². Deze gebieden liggen in gematigde regenwouden met koele, vochtige zomers met moessonregens die meestal meer dan 1600 mm regen brengen en veel sneeuw in de winter. Hoewel de *Abies koreana* in Europa veelvuldig wordt aangeplant, heeft deze boom het in het gebied van herkomst moeilijk door de versnipperde en kleine verspreidingsgebieden, door ziekte - waarschijnlijk veroorzaakt door klimaatverandering - en 20 jaar geleden nog werd een deel van de populatie gekapt vanwege het aanleggen van een skiresort. Op de Rode Lijst van de IUCN staat deze spar als bedreigd.

***Acer griseum* | Papieresdoorn**

Acer griseum was in de loop van de 19de eeuw reeds verzameld door meerdere imminente plantenjagers, waaronder de Franse missionaris Père Paul Farge en de Ierse plantenjager Augustine Henry. Maar ook deze boom hebben

De nog onrijpe gevleugelde vruchten van de *Acer griseum* zijn opvallend aanwezig. Het meest aantrekkelijk is echter wel de afbladderende bast welke reeds bij jonge bomen aanwezig is.
@ Chew Vally Trees.

we in Europa uiteindelijk te danken aan de al eerdergenoemde E.H. Wilson die de *Acer griseum* in 1901 meebracht voor de kwekerij van Veitch in Engeland en deze boom zodoende al snel voor verzamelaars en tuinliefhebbers te verkrijgen was.

Acer griseum wordt eigenlijk te weinig aangeplant. De beroemde Engelse kweker Hillier noemt het een van de mooiste van alle kleine bomen. De bladeren van deze bladverliezende

esdoorn bestaan elk uit drie blaadjes en zijn matgroen met een blauwgroene onderzijde. In de herfst verkleurt het blad naar intens karmozijnrode en scharlakenrode tinten. De schors heeft een warme mahoniekleur en waar deze ouder is – op de stam en de primaire takken – bladdert deze in dunne schillen af. Tegen het zonlicht in gloeit deze losse bast oranje op en onthult de nieuwe kaneelkleurige schors zich.

Acer griseum is een kleine boom of grote meerstammige struik die 6-10 meter hoog en 4-6 meter breed kan worden en heeft een ronde halfopen kroon. Eind april, mei verschijnen er bleekgele bloemen die in trossen aan de boom hangen. Deze zijn onopvallend, maar door de hoge nectarwaarde weten bijen en vlinders ze snel te vinden. Na de bloei verschijnen er bruine vruchten aan de boom die de hele winter aanblijven.

De Papieresdoorn groeit van nature in een uitgestrekt gebied in Centraal China. Op de Rode Lijst van het IUCN staat deze boom echter als bedreigd. Afgezien van twee plaatsen komt de boom alleen nog maar versnipperd voor in beschermde natuurgebieden. Waar de *A. griseum* niet beschermd is, wordt het bomenbestand voornamelijk bedreigd door kap voor brandhout. Maar zelfs in de beschermde gebieden wordt deze fraaie boom bedreigd door competitie van andere bomen. Dat de boom een hoog percentage onbevuchte zaden maakt, helpt zeker niet mee. Ook op kwekerijen ontkiemt slecht zelden meer dan 5% van de zaden; vaak wordt deze boom dan ook gestekt of geënt.

Acer japonicum 'Aconitifolium' in herfststooi.
@ www.havlis.cz

***Acer japonicum* 'Aconitifolium' | Japanse esdoorn**

Deze zeer populaire Japanse esdoorn heeft naast de Latijnse naam *Acer japonicum* 'Aconitifolium' veel synoniemen; in Japan noemt men deze esdoorn 'Maiku Jaku', wat dansende pauw betekent. Deze boom is een oude Japanse cultivar die in 1898 in Engeland werd geïntroduceerd.

De *Acer japonicum* 'Aconitifolium' is een langzaam groeiende, grote, bossige, bladverliezende struik of kleine boom met aantrekkelijk blad en prachtige herfstkleuren. De maximale grootte is circa 5-8 meter hoog en breed. De relatief grote

bladeren bezitten 7-11 diep ingesneden lobben, waardoor ze toch een fragiele uitstraling hebben. In het voorjaar lopen deze lichtgroen uit om na een doffe middengroene zomerkleur in de herfst te exploderen naar geel en oranje tot diep donkerrood of zelfs paarsrood.

In april/mei bloeit deze esdoorn met rood violette bloemtuilen die worden opgevolgd door de karakteristieke gevleugelde noten die per twee aan elkaar zitten en dwarrelend uit de boom vallen.

Aesculus chinensis var. *wilsonii* | Chinese kastanje

(Syn. *Aesculus wilsonii*)

Aesculus chinensis var. *wilsonii* is een zeer zeldzame soort Paardenkastanje afkomstig uit China en is een van de meest elegante soorten. Het loof bestaat uit handvormig samengestelde bladeren die smaller zijn dan bij andere soorten. Ze zijn fijn getand en bronsrood getint als ze jong zijn. Als de boom eenmaal oud genoeg is om te bloeien, komen er in de vroege zomer aantrekkelijke witte bloemen met een geel, later naar rood verkleurend hart in tot 15 cm hoge rechtopstaande aren. Deze boom wordt ongeveer 15 meter hoog.

Aesculus wilsonii werd in 1908 geïntroduceerd door E.H. Wilson uit Sichuan en Hupeh, China. In eerste instantie werden deze bomen aangezien voor een gewone *A. chinensis*, waarmee een grote verwantschap bestaat.³

Zowel het jonge blad als de bloemaren van de *Aesculus chinensis* var. *wilsonii* zijn zeer elegant en aantrekkelijk (foto's Caerhays, C.H. Williams).

Albizia julibrissin 'Boubri' | Perzische slaapboom, zijdeboom

Op pagina 21-23 van deze nieuwsbrief kunt u het uitgebreide artikel lezen over de *Albizia julibrissin*. Ik beperk me hier tot de winterharde cultivar 'Boubri'.

Nadat Filippo degli Albizzi in de 18de eeuw met succes de *Albizia julibrissin* in Zuid-Europa had geïntroduceerd, zou het nog tot 1918 duren totdat de reeds eerdergenoemde E.H. Wilson uit de bergen van Korea een roze, winterharde variant meenam naar Engeland en deze boom ook in meer noordelijk gelegen Europese landen kon gedijen.

De cultivar 'Boubri' (synoniem 'Ombrella') is een selectie van de boomkwekerij André Bourquin in Tarbes, Frankrijk. De 'Boubri' is het resultaat van een gecontroleerd kweekprogramma. De moederplant (waar het zaad van geoogst werd) was een *Albizia julibrissin* 'Rosea' en de vaderplant (die de pollen leverde) was een onbenoemde *Albizia julibrissin*. Tussen de zaailingen die hieruit volgden is uiteindelijk de 'Boubri' geselecteerd vanwege de volgende eigenschappen⁴:

Een aantrekkelijke en regelmatige paraplu-achtige groeivorm, goed winterhard, een overvloedige en langdurige bloei van juli t/m september met sterk geurende bloesem, de bloemen hebben lange karmijn magenta-rode meeldraden met een goede kleurstabiliteit en groot, glanzend, donkergroen blad met roodgetinte bladstelen.

Bloesem van de *Albizia julibrissin* 'Boubri' (foto Shlomit Heymann).

Betula utilis subsp. *albosinensis* | Chinese rode berk

(Synoniem: *Betula albosinensis*.)

Deze (oudere) naamgeving wordt in Nederland meestal nog gehanteerd.)

Betula utilis subsp. *albosinensis* is een kleinbladige, elegante berk die van oorsprong in de bergen van West-China tot op hoogtes van 4 km voorkomt. Ondanks de trage groei kunnen daar exemplaren voorkomen

die boven de 10 m uitkomen. De brede pyramidale kroon bestaat uit vele dunne, slappe, overhangende twijgen die een roodbruine kleur hebben, breedte circa 6 m. In Nederland wordt deze berk 6-10 meter hoog.

Wilson bracht in 1901 zaden van deze Chinese berk mee voor Veitch die hij verzameld had in West-Hubei, China.

Zoals alle berkenbomen valt deze soort op door zijn aantrekkelijke schors. De overheersende kleur van de bast van deze groep zijn tinten zilverachtig rood-oranje, lichtbruin, geel en roze, vaak met een witte was. Het is ongelooflijk moeilijk om de kleur van de schors te beschrijven, omdat deze verandert naarmate de boom ouder wordt. De binnenzijde van de afbladderende schors is meestal donkerder dan de nieuwe laag die eronder wordt onthuld. Ze bladdert niet altijd volledig en consistent af. Hiermee treedt er variatie op in de kleur van de schors afhankelijk van wanneer de schors is afgebladderd. De schoonheid van deze bomen is dus deels te danken aan het contrast tussen de oude en de nieuwe lagen.⁵

Het donkergroene blad is aan de bovenzijde kaal, de onderzijde is klierachtig behaard. Het is eirond en loopt spits toe. De bladrand is dubbel gezaagd. *Betula albosinensis*

loopt vroeg in het voorjaar uit en in de herfst verkleurt het blad goudgeel. De groengele bloemen verschijnen in hangende katjes in april.

Deze berk kent vele natuurlijke, spontane variaties. De mooiste worden door de kwekerijen geselecteerd en krijgen een eigen cultivarnaam. Enkele kwekers reizen ook nog steeds af naar China en Mongolië om afwijkende exemplaren te vinden. Bij berken (en de meeste bomen) zijn cultivars dus meestal natuurlijke afwijkingen en geen bewust kruisingsproduct van een kweker. In het Cantonspark zijn nu de onderstaande drie “cultivars” geplant:

***Betula albosinensis* ‘China Rose’**

Het zaad van deze cultivar is verzameld in Gansu door Kenneth Ashburner. De bast van deze berk kleurt warm koper oranje met slechts weinig witte was bij jonge bomen en maar enkele lenticellen⁶. Het iets grotere blad krijgt een goudkleurige kleur in de herfst. ‘China Rose’ wordt 6 meter hoog en 4 meter breed.

***Betula albosinensis* ‘Fascination’**

Betula albosinensis is een rechtopstaande boom met een donkeroranje, afschilferende bast waaronder lagen van afwisselende

V.l.n.r.: Bast van *Betula utilis* subsp. *albosinensis* 'China Rose', 'Fascination' en 'Red Panda'.
Linker foto © Stone Lane Nursery, midden en rechts (foto Frank P. Matthew).

kleuren oranje, roze en paarsbruin
verschijnen. De
bladeren verkleuren
botergeel in de herfst.

'Fascination' wordt 8-10 meter hoog
en 4-6 meter breed.

***Betula albosinensis* 'Red Panda'**

De berken die door het leven gaan
als

'Red Panda' zijn allemaal nakome-
lingen van het spectaculaire
exemplaar dat in
Wisley Gardens

groeit. Het originele
zaad zou begin jaren negentig zijn
verzameld door Steve Sponberg
als onderdeel van een Sino-
Amerikaanse expeditie vanuit
het Shennongjia National Park in
Hubei, China. De conservator van
Wisley, Jim Gardiner, heeft deze

boom vernoemd naar de rode panda's
die op de plaats van herkomst wonen,
met tegelijkertijd een referentie naar
de schorskleur.

Betula albosinensis 'Red Panda' is een
sterk groeiende variëteit met al op
jonge leeftijd een afbladderende bast,
rood met daaronder grijzen en paarse
tinten.

***Betula ermanii* 'Grayswood Hill' | Goudberk**

Betula ermanii is

inheems in Oost-Azië,
vanaf het schiereiland

Kamtsjatka via Pacific Rusland tot
Korea, Japan en Mantsjoerije, en
dan westwaarts in Siberië tot aan
het Baikalmeer. In een gunstige
habitat wordt het een gracieuze,
grote boom die tot 30 meter kan
uitgroeien, maar op grote hoogte en

Links: Bast van *Betula ermanii* 'Grayswood Hill'. Foto © jacaranda op GardenTags. Rechts: Bast van *Betula utilis* subsp. *jacquemontii* 'Doorenbos'. Foto © www.parkoganlegg.no

nabij het noordelijke einde van zijn verspreidingsgebied met arme grond wordt deze boom struikachtig. De Russische naam voor deze berk is dan ook Rotsberk.

De afbladderende bast varieert in kleur van romig wit tot grijs of bleek roze; de nieuwste bast is donkerbeige met veel lichtbruine lenticellen. De ruwe takken en twijgen zijn oranjebruin met grote lenticellen. De 4-10 cm grote, heldergroene bladeren zijn breed eivormig met een rechte of licht hartvormige basis, taps toelopend en grof driehoekig gezaagd. De opvallende, gele herfstverkleuring vangt vroeg aan en de boom laat vroeg zijn blad vallen. In april bloeit de berk met geelbruine katjes.

Betula ermanii is zeer variabel in vorm, grootte en vertanding van het blad. Zoals ook het geval bij *Betula*

albosinensis krijgen de opvallendste en mooiste exemplaren een eigen cultivarnaam.

In het Cantonspark is de cultivar 'Grayswood Hill' aangeplant. De moederboom staat in Grayswood Hill in Surrey (zie foto onder). De bast van deze goudberk is roomwit en zacht zalmroze. Het jonge blad loopt oranje-rood uit voordat het groen wordt.

Betula utilis* subsp. *jacquemontii
‘Doorenbos’ | Witte
Himalayaberke, zilverberke

Synoniemen:

Betula utilis ‘Doorenbos’,

Betula Jacquemontii ‘Doorenbos’.

Betula utilis werd

voor het eerst

beschreven door de botanicus David Don in zijn *Prodromus Florae Nepalensis* (1825) van van exemplaren die verzameld waren door Nathaniel Wallich in Nepal in 1820. *Betula Jacquemontii* zou voor het eerst beschreven en benoemd worden in 1841 en werd later onder gebracht bij *B. utilis* en heet nu *Betula utilis* var. *jacquemontii*.

In zijn natuurlijke verspreidingsgebied, de Himalaya, kan *Betula utilis* 20 meter hoog worden, maar meer naar het noorden en oosten toe, tot in Yunnan, blijft hij kleiner. De boom heeft een regelmatig vertakte eironde kroon. De schors is variabel van kleur, afbladderend in horizontale, papierachtige vlokken; jonge scheuten zijn roodbruin en dicht bedekt met grijs dons. De 10-12 cm grote bladeren zijn eivormig, afgerond aan de basis, puntig en tamelijk grof en onregelmatig getand. De bovenzijde

is donkergroen, onder is het blad lichtgroen. In de herfst verkleurt het blad naar goudgeel.

Betula utilis heeft een groot verspreidingsgebied over de Himalaya, van Afghanistan tot Zuidwest China en zeer variabel is de kleur van de bast. De typische vorm is een attractieve boom met oranje- of donker koperbruine afbladderende bast, vaak met een grijs-roze waas. Deze komt vooral voor in de oostelijke deel van Zuidwest-China tot Nepal. De in 1849 vanuit Sikkim geïntroduceerde Himalayaberke door Sir Joseph Hooker verschilt van de typische vorm dat deze een witte bast had. Deze boom werd ondergebracht als *Betula utilis* subsp. *jacquemontii*.

In 1933 ontving de Nederlandse kweker S.G.A. Doorenbos zaad uit Japan onder de naam *Betula utilis*. Uit dit zaad bleef slechts één plant in leven. Doorenbos leek het een heel goed exemplaar en op grote schaal distribueerde hij vermeerderingsmateriaal. Dit type heeft donkergroen blad en een sneeuwwitte stam.⁷

Deze “Doorenbos-klonen” werden een groot succes. Tot op de dag van vandaag is de selectie ‘Doorenbos’ nog steeds een van de meest dramatische berken met een witte stam, waarvan

Nog jonge, niet volgroeide katjes en pas uitgelopen blad van *Betula utilis* 'Doorenbos'.
Foto © www.madeinforest.pl

de etherische bast licht afbladdert om een lichtoranje verse bast te onthullen. De Witte Himalayaberk heeft een regelmatig gevormde kroon van rechte, schuin opgaande takken.

Angelique Bosch van Drakestein

Drachtboom voor bijen

Waardboom voor vlinders

Voedselboom voor vogels

Geurend

Eindnoten

- 1 Wilson, Ernest Henry. Four New Conifers from Korea, Journal of the Arnold Arboretum, 1920, vol. 1, pag 186-190.
- 2 Kim, G.T. & Choo, G.C. (2000). Comparison of growth condition of *Abies koreana* Wilson by districts. Korean Journal of Environmental Ecology 14: 80–87
- 3 In de Flora of China is de officiële naam *Aesculus chinensis* var. *wilsonii*. Flora of China, Vol 12, Pag. 3. De IPNI (International Plant Names Index) gebruikt zowel *Aesculus wilsonii* als *A. chinensis* var. *wilsonii*. De Botanische Tuinen Utrecht hanteren *A. chinensis* var. *wilsonii*, welke naam wij nu ook hanteren.
- 4 Omschrijving volgens US Patent nummer US 2003/0200586 P1, d.d. 23 oktober 2003
- 5 In 1928 omschreef C. Coltman Rogers het als volgt: “De oranje afbladderende papierachtige bast, glanzend als gepolijst koper, laat een romige, blauwgrijze waas achter die doet denken aan een soortgelijk effect die met ook ziet bij de zeldzame esdoorn *Acer griseum*.” - ‘Its orange peeling papery bark, shining like burnished copper, leaves behind it a creamy, glaucous bloom that puts one in mind of a similar effect obtained from that rare maple *Acer griseum*.’ C. Coltman Rogers, *Journ. R.H.S.*, Vol. 53, Jan. 1928, p.61.
- 6 Een lenticel, ook wel bast- of kurkporie, is een met een kurkachtige massa gevuld gaatje in de bast van een boom of een andere plant. Het woord komt uit het Latijn en betekent letterlijk ‘lensvormig kamertje’.
- 7 S.G.A. Doorenbos, Leven en werk. Dendroflora (20, 1983, pag 30-31.

AMABIE - DE JAPANESE MASCOTTE TEGEN CORONA

OP ZEE KOMT EEN VREEMD VISIOEN VOOR. EEN PERSOON MET DRIE POTEN, EEN HALVE VIS, STIJGT OP UIT HET WATER EN SPREEKT EEN VOORSPELLING UIT: DIT JAAR ZAL EEN GROTE RIJKDOM AAN GEWASSEN BRENGEN, GEVOLGD DOOR EEN VERWOESTENDE PLAAG. MAAR, ZEGT HET VISSCHEPSEL, LAAT MIJN FOTO ZIEN AAN IEDEREEN DIE DOOR DE ZIEKTE IS GETROFFEN EN ZE ZULLEN GENEZEN WORDEN.

Populariteit anno 2020

De populairste Yōkai¹ het afgelopen jaar is wel Amabie [A-ma-bi-eh]. Op 27 februari 2020 – toen in Japan de eerste preventiemaatregelen werden genomen tegen corona – postte de Yōkai banieren speciaal zaak Orochido op twitter: Een bepaald virus verspreidt zich met een enorme vaart, maar een van de Yōkai zei: “Als zich een epidemie voordoet, teken dan mijn figuur en laat het aan mensen zien als bescherming. Het heet Amabie”. Hierbij voegde hij een foto van een banier met zijn versie van Amabie erop geschilderd.

Binnen korte tijd werden de hashtags #Amabie, #Amabie Challenge, #Amabie Festival, etc. een grote trend op twitter. Zelfs het Japanse ministerie van Volksgezondheid, Arbeid en Welzijn heet Amabie ingezet als PR-icoon.

Wie is Amabie?

Amabie is een van de vele profetische Yōkai. Mogelijk is het een verbastering of lokale benaming van een vergelijkbare

Yōkai met de naam Amabiko waarvan talloze geregistreerde benamingen zijn. Amabie kan ook de vrouwelijke variant zijn. Het zijn allemaal kleine variaties op hetzelfde thema: een driepotig wezen dat op het water verschijnt om een voorspelling te doen over overvloedige oogsten en ziekten.

Amabie is een zeemeermin-achtige wezen met een mix van menselijke en viskenmerken. Het heeft lang haar en een schubbig lichaam. Het heeft een snavelachtige mond en drie poten. Het gloeit met een helder licht dat vanaf de kust te zien is. Amabie behoort tot de voorspoed brengende Yōkai – het bij je hebben van een afbeelding van zo'n Yōkai kan je tegen ziekten beschermen.

Geschiedenis van Amabie

De legende van Amabie ontstond tijdens de Edo-periode en was in de loop der jaren in de vergetelheid geraakt. De enige geregistreerde waarneming van een Amabie komt uit de provincie Higo (de huidige prefectuur Kumamoto) halverwege de 4de maand van het jaar Kōka-3 (midden mei, 1846).

De originele houddruk van Amibie uit 1846. Afbeelding met dank aan de hoofdbibliotheek, Universiteit van Kyoto.

Een aantal nachten op rij was er een helder licht te zien geweest in de wateren voor de kust. Op een avond ging een regeringsfunctionaris op pad om het vreemde licht te onderzoeken. Toen hij dichterbij kwam, verscheen er een vreemd wezen. Het wezen stelde zich voor als Amabie en vertelde hem dat ze in zee leefde. Zij ging verder om de regeringsfunctionaris haar profetie te vertellen: “Zes jaar lang zullen er overvloedige oogsten zijn. Wanneer er een epidemie uitbreekt, laat mensen dan een afbeelding van mij zien en ze zullen genezen.” Het wezen keerde vervolgens terug naar de zee. Kort daarna werd het een houtsnede van Amabie samen haar voorspelling in de krant geplaatst.

De hoop - en soms humor - die bij elke afbeelding in 2020-21 hoort, is reëel, en Amabie is een verenigende kracht geworden die Japan diep in haar eigen verleden laat reiken om troost te vinden in deze onzekere tijden.

Angelique Bosch van Drakestein

Eindnoten

1. Een Yōkai betekent letterlijk vreemd of verlokend mysterie. Over het algemeen wordt er met de term Yōkai een (boven)natuurlijke verschijning bedoeld. Een mysterieuze gebeurtenis die niet van deze wereld lijkt te zijn. In der loop der tijd kregen ze een concrete vorm en verhaal. Dit kan in de vorm zijn van een monster, bijzonder dier, (on)natuurlijk fenomeen, geest, en alles wat daar op lijkt.

NIEUWE NAAMBORDJES IN HET CANTONSPARK

Naambordjes bij planten zijn een soms controversieel onderwerp. Niet alleen in een botanische tuin maar zeker in een openbaar park. Veel mensen willen plantennamen weten, tegelijkertijd zijn er ook die ze ontsierend vinden.

De Universiteit Utrecht had vrijwel bij iedere boom, struik en (vaste) plant een naamlabel. De bruine melamine naambordjes die her en der nog te vinden zijn in het park, zijn daar een aandenken aan. Een van de voorwaarden van het legaat van August Janssen was dat het Cantonspark altijd een educatieve functie zou hebben. Vanaf 1994 heeft de Stichting Vrienden van het Cantonspark de taak van de naambordjes op zich genomen. Dagenlang stond een aantal vrijwilligers met behulp van een handmatige grafeermachine de nieuwere zwarte kunststof bordjes te voorzien van teksten. Deze machine is op een gegeven moment naar de Groene Inval verhuisd en het bijmaken van naambordjes stopte.

Wij krijgen echter toch steeds de vraag wanneer er weer naambordjes komen. En het is ook voor onszelf belangrijk om de aanwezige collectie goed bij te kunnen blijven

houden. De restauratie is een goede aanleiding om in de komende jaren alle bordjes weer te plaatsen.

Aan welke eisen moeten de nieuwe naambordjes voldoen? Esthetiek, functionaliteit, duurzaamheid en vandaalbestendigheid zijn allemaal aandachtspunten waar we rekening mee moeten houden. Denkend aan de toekomst, waarin we bij voorbeeld ook QR codes op de bordjes willen plaatsen, moet het aanpassen van een bordje flexibel en eenvoudig zijn. Tenslotte spelen ook de kosten een belangrijke rol.

Het mooist zijn natuurlijk de met laser gegraveerde, groen geanodiseerde aluminium plaatjes. Maar vooral de initiële kosten hiervan zijn vrij hoog. En zeker deze bordjes zijn vaak een geliefd souvenir voor sommige bezoekers. Daarom hebben we voor in ieder geval de komende jaren een andere oplossing bedacht.

De nieuwe naambordjes in het Cantonspark worden nu vervaardigd van UV-, weer- en waterbestendige etiketten die we zelf kunnen printen met een eenvoudige laserprinter. Er is nog een kleine voorraad kunststof plaatjes aanwezig die we kunnen gebruiken. Voorlopig zullen alleen de bomen en bijzondere heesters verzien worden van naambordjes.

Naambordjes begrijpen

Niet alleen voor de bezoekers zijn naambordjes belangrijk, deze bordjes zijn van vitaal belang voor collectiebeheer in een tuin. Het is een gemakkelijke manier om informatie te geven en ze koppelen iedere plant aan een eigen record in de database door middel van een uniek collectienummer.

Collectienummer: Het lange nummer links boven op het naambordje is het collectienummer. Dit nummer is uit de volgende onderdelen samengesteld:

CP staat voor Cantonspark
De derde letter geeft het type plant aan. Wij hanteren voornamelijk de volgende letters:

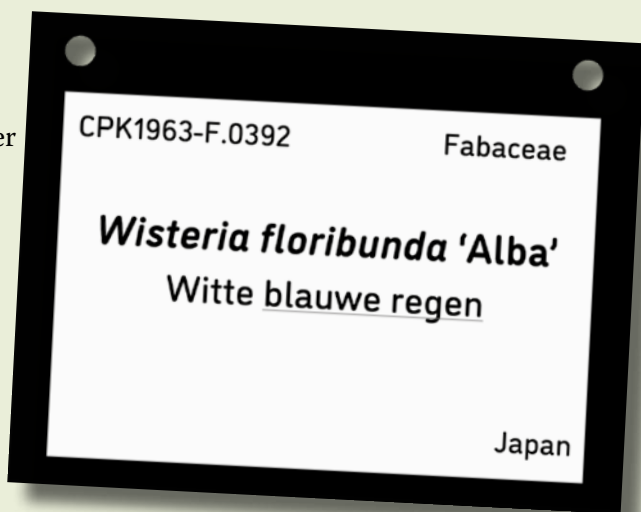
B = boom
S = struik
K = klimplant
P = vaste plant

De daarna volgende vier cijfers geven ofwel het jaar aan dat de boom, plant of struik geplant is of het jaar dat het in de database is vastgelegd. Voor de oudere bomen en struiken waarvan we het kunnen achterhalen houden wij het jaartal aan dat de universiteit

ooit heeft gegeven. Op het voorbeeld is 1963 het jaar dat de Witte regen is geplant.¹

De letters A t/m H, eventueel gevolgd door een nummer, geven het vaknummer aan in het Cantonspark.

F is het lager gelegen 'weiland' gelegen aan de zijde van de Piet Heinlaan – Abel Tasmanlaan.²

De laatste vier cijfers achter de punt geven het opeenvolgende toegangsnummer van dat jaar aan. 0392 was de 392ste plant die de Universiteit Utrecht dat jaar in de database toevoegde.

Familie: De familie waartoe de plant behoort staat rechtsboven op het naambordje.

De naam van de plant: De wetenschappelijke Latijnse naam staat in het midden van het naambordje. De naam is samengesteld uit het geslacht en de soortnaam. In het geval dat de soort een bastaard of hybride betreft, is het teken x vermeld. Indien van toepassing volgt de ondersoort of subspecies (subsp.), variëteit (var.), vorm (f.) en eventuele cultivarnaam. Gewone namen verschillen van land tot land, zelfs van regio tot regio, de juiste botanische naamgeving zorgt wereldwijd voor een correcte identificatie van planten.

De Nederlandse naam: Indien er een Nederlandse naam voor de plant is, staat deze onder de Latijnse naam. Indien de plant een cultivarnaam heeft, wordt deze hier weg gelaten vanwege ruimtegebrek.

Verspreiding: Rechtsonder staat de natuurlijke verspreiding van de plant.

Overig: Overige informatie - zoals bijvoorbeeld een schenking - komt linksonder op het naambordje.

Het ervoor zorgen dat alle planten in het Cantonspark weer gelabeld worden, en vooral gelabeld blijven is een mammoettaak. Naambordjes lopen altijd schade op en zelfs diefstal is niet uitgesloten. Een

artikel in Loudon's Magazine of Natural History uit 1833 beschrijft de gewoonte van kauwen die naambordjes stelen van de oude botanische tuin in het centrum van Cambridge (Engeland) om er hun nest te maken, vaak in schoorstenen van nabijgelegen gebouwen: "From the chimney shaft, Dr Kerrick's man-servant got out on one occasion eighteen dozen labels."

Angelique Bosch van Drakestein

Eindnoten

- 1 Er zijn jaren die relatief vaak zullen voorkomen. 1900 zijn voornamelijk bomen die reeds aanwezig waren toen het Cantonspark overging naar de Universiteit Utrecht (dit jaartal is overgenomen van de UU), 1974 omdat de UU toen kennelijk een grote inhaalslag in de nummering of invoering in de database heeft gemaakt. 2005 zullen bomen en struiken zijn die tussen 1984 en 2005 zijn geplant en waarvan we het juiste jaar van planten niet meer kunnen achterhalen.
- 2 Een kaart met de vaknummers is aanwezig bij de beheerder van het Cantonspark. Er zal deze zomer een nieuwe overzichtskaart van het Cantonspark worden gemaakt voor de geïnteresseerde bezoeker.
- 3 Cambridge University Botanic Garden, website.

DIEP GEWORTELD - TENTOONSTELLING

Bomen in de Nederlandse schilderkunst

Diepgeworteld in het Dordrechts Museum laat de veelzijdigheid van de boom zien in zes eeuwen Nederlandse schilderkunst. Bij het 50-jarig jubileum van de Bomenstichting brengt het museum een ode aan de boom en aan de schilders die dit onderwerp zo meesterlijk wisten te vereeuwigen.

Dialogo van oude en moderne meesters

Van verhalende voorstellingen, realistische landschappen tot abstracte composities. Een dialoog van oude en moderne meesters, allemaal afkomstig uit Nederlandse collecties. Een ode aan de boom en aan de schilders die dit onderwerp zo meesterlijk wisten te vereeuwigen. De tentoonstelling is samengesteld door gastconservator Wendela Burgemeester (Burgemeester Fine Art) en conservator Quirine van der Meer Mohr (Dordrechts Museum).

Relevant

Aandacht voor bomen en bossen is nu relevanter dan ooit. Door de klimaat- en de gezondheidscrisis zijn we ons steeds meer bewust van de waarde van de natuur. Ecologisch, en ook spiritueel. Bomen zorgen voor schone lucht, beschutting en verkoeling, én ze bieden rust en ruimte voor bezinning.

Ze spreken al eeuwenlang tot de verbeelding van schilders, figuren in oude verhalen en zijn geladen met symboliek. Bomen trotseren de seizoenen en de jaren. Ze zijn de longen van de aarde, diepgeworteld in de grond en reikend naar de hemel.

Deze tentoonstelling is nog te zien t/m 15 augustus 2021

Meer informatie kunt u vinden op de website van het Dordrechts Museum www.dordrechtmuseum.nl

BOEKBESPREKING: WAT BOMEN ONS VERTELLEN

Een boeiend boek van Valérie Trouet, waarop ik vorig jaar attent werd gemaakt en waarvan al een aantal exemplaren bij Boekhandel den Boer lagen. De auteur heeft er dit jaar de Jan Wolkersprijs voor gekregen.

Het verlangen naar reizen naar afgelegen gebieden bracht Trouet op het pad van de jaarringen. Voor een promotieonderzoek als bio-ingenieur aan de universiteit van Gent kon ze onderzoek doen naar jaarringen in Tanzania. Met grote vindingrijkheid weten zij en een collega de nodige hindernissen onderweg te overwinnen. Zo wordt al hun hulpmateriaal in de trein gestolen en was hun contactpersoon ter plaatse op het moment van hun aankomst juist vertrokken. Het onderzoek heeft haar zo gepakt dat zij erin is doorgegaan. Na diverse omzwervingen als post-doc is ze uiteindelijk terecht gekomen in Tucson Arizona, waar ze inmiddels hoogleraar is. Het zuidwesten van de VS is het neusje van de zalm voor jaarringen onderzoek. Er is lang niet zo intensief gekapt als in Europa, waar veel hout nodig was, er staan zeer oude bomen en in het warme en droge klimaat van het zuidwesten van de VS blijft ook dood hout heel lang goed.

En, de invloed van het weer op de boomgroei is daar zeer groot omdat de hoeveelheid regen bepalend is.

In het begin van het groeiseizoen heeft een boom voor het uitlopen veel vocht nodig, hij vormt grote vaten voor het transport van water naar zijn knoppen, vroeghout, later in het seizoen worden de vaten kleiner, laathout, samen de jaarringen. Dat is heel duidelijk te zien. In droge jaren (of in koude wanneer de temperatuur bepalend is) zijn de jaarringen smal. Die afwisseling in de jaarringen werkt als een soort streepjescode in een gebied. Wanneer je van een boom weet in welk jaar hij is geveld en je ziet een aantal smalle (of brede) ringen,

kun je terugtellen in welk jaar de eerste is gevormd. Als je nu in hout, waarvan niet bekend is wanneer dat is gebruikt dezelfde opeenvolging van smalle en brede jaarringen ziet, kun je dat dateren. Zo kun je teruggaan in de tijd.

Op deze manier is van een viool waarvan niet zeker was of hij door Stradivarius was gemaakt of een latere kopie bewezen dat hij uit dezelfde tijd stamde en dat het hout waarschijnlijk zelfs van dezelfde boom afkomstig was als dat van een andere die met zekerheid aan Stradivarius wordt toegeschreven.

Wanneer reeksen jaarringen over een langere periode smaller of breder zijn kun je spreken van een veranderd klimaat.

Het boeiende van dit boek is nu dat Valérie Trouet de gegevens die de jaarringen leveren verbindt met historische gebeurtenissen, met veranderingen in het klimaat, met vulkanische uitbarstingen, inslagen van meteorieten, de invloed van hoge- en lagedrukgebieden en zo meer.

Zo heeft haar onderzoeksgroep gevonden dat in de periode van 300 v Chr. tot zo'n 250 n Chr. in centraal Europa sprake was van een grote bouwactiviteit. Dat verandert rond 250 n Chr., het weer is wisselvalliger, dan weer koud, dan

weer warmer, minder betrouwbaar. In diezelfde tijd begint het Romeinse Rijk uit elkaar te vallen. Dit is altijd geweten aan corruptie, het luxeleven, "degeneratie", van de Romeinen en aan de invallen van Germaanse stammen. Maar die degeneratie en corruptie waren er al veel eerder. Zou een verslechterd klimaat niet mede een oorzaak kunnen zijn. Tenslotte moest een enorm achterland miljoenen steden als Rome, enorme legers en grote aantallen ambtenaren voeden. De Romeinse elite dronk veel wijn en hield van olijven. Die werden op de beste gronden geteeld. Voedselgewassen moesten het op de mindere doen. De opbrengsten op de mindere gronden zijn veel meer afhankelijk van de weersomstandigheden dan die op de betere. Dat kan reden geweest zijn voor onrust en opstanden.

Voorts laten de jaarringen van een soort jeneverbessen op de Tibetaanse hoogvlakte zien dat in de vierde eeuw een grote droogteperiode is aangebroken. Het is goed mogelijk dat de Hunnen hun heil westwaarts zijn gaan zoeken en de Germaanse stammen op hun weg voor zich uit drukten.

Kort na 536 na Chr. volgde een paar jaren waarin de zon was verduisterd,

waarin hij volgens de beschrijvingen maar vier uren en dan nog heel zwak scheen. Het begin van de antieke kleine ijstijd. In ijskernen in Antarctica en Groenland en in de jaarringen van bristlecone dennen (*Pinus longaeva*) en andere oude bomen over de hele wereld zijn deze jaren zichtbaar.

De ijskernen laten zien dat er drie enorme vulkaanuitbarstingen zijn geweest, waarbij immense hoeveelheden stofdeeltjes de lucht in zijn geblazen. De eerste van 536 heeft waarschijnlijk op het noordelijk halfrond plaatsgehad, die tweede van 540, waarschijnlijk de Ilopango in San Salvador, moet groter zijn geweest dan die van de Tambora in 1816. De derde is nog onbekend. Op deze vulkaanuitbarstingen volgden nog een zonneminimum en een periode van negatieve NAO-condities. NAO staat voor Noord Atlantische oscillatie of schommeling. In zo'n periode zijn de luchtdruk verschillen tussen het hoge luchtdrukgebied boven de Azoren en het lage luchtdrukgebied boven IJsland klein. Tussen die twee luchtdrukgebieden komen vrij warme winden van de Atlantische oceaan Europa binnen. Zijn de luchtdruk verschillen groot dan

waaien ze ver Europa in, zijn ze klein dan komen koude winden uit het noordoosten juist heel ver in west Europa.

In Californië, een droog en warm gebied, komen natuurlijke bosbranden veel voor. Vaak zijn het loopvuren die alleen het brandbare materiaal laag op de grond afbranden. Meestal overleven de bomen de brand. De ondergrond is schoon en de bomen krijgen de kans zich uit te zaaien. Wanneer de boom op een helling staat verzamelt het brandbare materiaal zich vooral aan de hogere kant. Daar is de brand dan ook het felst en daar houdt de boom er een lidteken aan over, een zogenaamd catface. Die catfaces zijn aan de hand van de jaarringen te dateren.

De afgelopen 300 jaar is er een groot verschil in aantal en ernst van de branden. Het blijkt dat er voor 1776 heel veel betrekkelijk lichte branden waren. Dat is de periode waarin de inheemse bevolking nog niet is geconfronteerd met de westerse beschaving.

Geregeld brandden zij gecontroleerd kleine stukken bos af om er voedselgewassen te verbouwen en voor de jacht. Zo bleef een mozaïeklandschap met stukken met veel brandbaar materiaal, en stukken

met weinig brandbaar materiaal, waarop branden doodliepen.

Ineens vanaf 1776 is er een toename in het aantal en de hevigheid van de branden. 1776 was het jaar van de Amerikaanse onafhankelijkheid en het jaar waarin vanuit Mexico franciscaner priesters missieposten stichtten in Californië. Met hen kwamen allerhande westerse ziektes waaronder pokken het gebied binnen waartegen de bevolking geen immuniteit had. In een paar jaar was een groot deel van hen gestorven. De overgeblevenen waren niet meer in staat hun landbouwmethode voort te zetten. De branden werden heviger en woedden over grotere oppervlaktes.

Rond 1865 komt hieraan een einde, aantal en felheid van de branden is weer gelijk aan die uit de “inheemse”periode. In Californië werd goud gevonden en van heinde en ver kwamen goudzoekers kwamen eropaf. Met hen kwamen kuddes schapen die door de bossen naar de alpenweides werden gedreven. Onderweg aten zij al het frisse groen, de brandstof later in het jaar, op.

In 1904 neemt het aantal branden ineens weer sterk af, in dat jaar is de Forest Service opgericht die tot taak had bosbranden te bestrijden. Dat is uitstekend gelukt, na 1904 zijn

er nauwelijks nog bosbranden, tot de laatste paar jaar. De branden nu hebben een enorme schaal gekregen en zijn veel intenser dan tevoren. Van alleen loopvuren zijn het ook kroonvuren geworden. In die 100 jaar van de Forest Service heeft zich veel brandbaar materiaal kunnen verzamelen.

Verder merkten de onderzoekers dat de branden zich vooral voordeden in droge jaren die waren voorafgegaan door een paar zeer natte jaren, een droog la Nina jaar na een paar natte el Nino jaren. In de natte jaren kon de hoeveelheid ondergroei toenemen zodat in een droog jaar voldoende brandbaar materiaal voorhanden is.

Het boek waaiert uit over een breed scala aan onderwerpen, verbindt stalagmieten met jaarringen van ceders in Marokko, vertelt over Dzengis Khan, pueblo's, ondergang van de Maya's en nog heel veel meer.

Literatuur

Trouet, V. (2020) Wat bomen ons vertellen. Een Geschiedenis van de Wereld in Jaarringen. Uitgeverij Lannoo NV, Tielt.

Trouet, V. (2020) Tree Story: The History of the World Written in Rings) , John Hopkins University Press, Baltimore, Maryland

Geertje Bakker

Stichting Vrienden van het Cantonspark
Secretaris: Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer
Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn.
Tel: 035 - 541 3356.
Email: secretariaat@cantonspark.nl
www.cantonspark.nl